

Mieszkańcy, Rada i Wójt Gminy Mściwojów

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW

Oparta o AGENDĘ 21

Mściwojów 2004

„Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Mściwojów” powstała dzięki zaangażowaniu i poświęceniu czasu i wiedzy osób reprezentujących społeczność Naszej Gminy. Niżej wymienione osoby odpowiedziały na zaproszenie władz Gminy i wzięły aktywny udział w spotkaniach warsztatowych, na których powstał dokument strategii.

Lista współautorów

Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Mściwojów.

1	Henryk Adamus	36	Witold Jakóbczyk	71	Malwina Plucińska
2	Natalia Artymiak	37	Joanna Jarosz	72	Janina Podolska
3	Andrzej Baran	38	Zbigniew Jaworski	73	Marianna Poterała
4	Barbara Baran	39	Bartosz Karpieczyk	74	Marcin Rębisz
5	Stanisław Bartnik	40	Mirosław Kartkowski	75	Marek Roczniak
6	Krzysztof Biń	41	Stanisława Kasak	76	Grzegorz Rzepa
7	Jerzy Błaszczkiewicz	42	Mariusz Kowalczewski	77	Stanisław Sałata
8	Faustyna Bochenek	43	Arkadiusz Krupa	78	Andrzej Serek
9	Sabina Bochenek	44	Henryk Krzyśków	79	Wojciech Skibiński
10	Jan Chomiak	45	Zofia Kuliś	80	Elżbieta Soroka
11	Katarzyna Chudzik	46	Krzysztof Kuzik	81	Grzegorz Soroka
12	Ewelina Cieloch	47	Kamila Lepionka	82	Iwona Stachera
13	Eugeniusz Cukrowicz	48	Paweł Lech	83	Elżbieta Stachurska
14	Jerzy Delanowski	49	Krzysztof Lis	84	Czesław Strózik
15	Krzysztof Delanowski	50	Nina Lis	85	Genowefa Suchecka
18	Mariusz Dębicki	51	Zbigniew Łuniewski	86	Katarzyna Szymańska
17	Izabela Dobek	52	Ryszard Majchrzak	87	Wiesław Szymczyk
18	Małgorzata Drabowicz	53	Katarzyna Małek	88	Jerzy Szymonowicz
19	Kamila Dynowska	54	Przemysław Mazurkiewicz	89	Mateusz Tłusty
20	Krzysztof Dziura	55	Adam Mazur	90	Waldemar Tłusty
21	Waldemar Dziędziola	56	Edward Miazga	91	Przemek Tomaszewski
22	Anna Fiałka	57	Marian Ogonek	92	Grażyna Tomczuk
23	Rafał Fijałkowski	58	Piotr Olchówka	93	Łukasz Tomczuk
24	Mariusz Forys	59	Arkadiusz Ośka	94	Henryk Trzeciakiewicz
25	Janina Funtowicz	60	Ewa Ośka	95	Grażyna Warszawa
26	Agnieszka Glinda	61	Joanna Ośka	96	Kazimierz Wojnarowicz
27	Franciszek Andrzej Golonka	62	Stanisław Owczarek	97	Aleksander Wojnarowski
28	Wanda Gołębiowska	63	Tadeusz Pająk	98	Andrzej Wójcik
29	Janina Grabowska	64	Michał Pawlaczek	99	Grzegorz Wrona
30	Irena Grega	65	Witold Pawłowski	100	Anna Zgórska
31	Kazimierz Grzywa	66	Monika Pelc	101	Wanda Zielińska
32	Jakub Hamera	67	Piotr Pieniążek	102	Janina Ziętek
33	Joanna Hercun	68	Paweł Pietrzyk	103	Halina Zych
34	Kornelia Ignatowicz	69	Ignacy Pięta		
35	Olga Jachec	70	Stanisław Pisulski		

Prace nad strategią były organizowane i moderowane przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Mściwojów. Moderatorem był Andrzej Ruszlewicz przy współpracy Ignacego Urbańskiego i Mariusza Forysia. Całość zredagował Andrzej Ruszlewicz.

Podczas pracy nad dokumentem strategii prowadzono społeczne konsultacje z mieszkańcami, lokalnymi liderami, radnymi, przedstawicielami przedsiębiorców.

Szanowni Mieszkańcy Gminy Mściwojów

Z satysfakcją przedstawiamy państwu dokument opisujący STRATEGIĘ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW. Dokument ten powstał w wyniku połączonych wysiłków mieszkańców gminy, lokalnych środowisk i instytucji odpowiedzialnych za gospodarczy i społeczny rozwój gminy Mściwojów. Rozwój gminy jest uzależniony od wielu czynników wewnętrznych i zewnętrznych, a do jego kreowania niezbędne jest strategiczne podejście do zarządzania władz gminy. Warunkiem skutecznego kierowania gminą jest projektowanie takiej przyszłości, o której nie będą decydowały przypadkowe zdarzenia, ale zaplanowane przez władze gminy działania. Możliwe jest to tylko wtedy, gdy wychwycone zostaną szanse i możliwości rozwojowe, które płyną z otoczenia oraz zagrożenia jakie z nim są związane. Na podstawie tych wiadomości podjęte zostaną działania zmierzające do tworzenia i kreowania rozwoju gminy. Na bazie, jej potencjału w postaci lokalnej społeczności, gospodarki i środowiska w oparciu o ich silne strony.

Podejmowanie racjonalnych decyzji dotyczących rozwoju gminy wymaga planowania strategicznego łączącego problematykę społeczną, ekologiczną i gospodarczą. Narzędziem, które jest niezbędne w dążeniu do rozwoju gminy i jej społeczności jest STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW, która odpowiada na potrzebę kompleksowego i długofalowego rozwoju gminy w zmieniającym się otoczeniu.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY MŚCIWOJÓW odpowiada na pytanie: **Co musimy zrobić, aby funkcjonować i rozwijać się w przyszłości?** Podstawową jej funkcją jest dostarczanie informacji podmiotom gospodarczym, inwestorom i mieszkańcom o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju i sposobach rozwiązywania problemów, jakie w związku z nimi powstaną. Strategia to także deklaracje i zobowiązania władz do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań.

Wieloaspektowość i wielopodmiotowość strategii wymaga szerokiego udziału społecznego w trakcie jej formułowania. Proponowane rozwiązania i przedsięwzięcia rozwojowe muszą być realne ekonomicznie, akceptowane społecznie, przeprowadzalne politycznie, dopuszczalne z punktu widzenia ochrony zasobów i przyrody, wykonalne technicznie i możliwe do umiejscowienia w konkretnej przestrzeni. Jesteśmy przekonani, że zaangażowanie, jakie towarzyszyło procesowi budowania strategii nadal będzie obecne na etapie realizacji zapisanych zadań i przedsięwzięć. Wierzymy, że zarówno liderzy, uczestnicy całego procesu, jak i mieszkańcy gminy będą dążyć do wytyczonych celów.

Tylko wtedy spełni się wizja „**Zielonej Gminy Mściwojów o rolniczych tradycjach, zamieszkałej przez życzliwych i gościnnych ludzi**”.

Z całego serca życzymy tego sobie i wszystkim mieszkańcom naszej gminy.

**Przewodnicząca
Rady Gminy Mściwojów**

Wójt Gminy Mściwojów

Wanda Gołębiowska

Ignacy Pięta

PRACE NAD STRATEGIĄ.

Jak i dlaczego pracowaliśmy?

Miejsce strategii w lokalnej Agendzie 21.

W ogólnonarodowym referendum 18 maja 1997 roku przyjęliśmy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie już w art. 5 zapisane jest: "Rzeczpospolita Polska ... zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju".

W art. 74, pkt. 1 uznaliśmy, że "Władze Publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom". Zapisy te są konsekwentną realizacją podpisanych przez nasze państwo konwencji i porozumień międzynarodowych:

- "Środowisko i rozwój", Rio de Janeiro 1992 rok (tzw. "Szczyt Ziemi").
- "O czyste środowisko Europy", Lucerna 1993 rok.
- "Paneuropejska Strategia Różnorodności Biologicznej i Krajobrazowej", Sofia 1995 rok.

Idea zrównoważonego rozwoju jest bardzo zbliżona z ekorozwojem i wynika z konieczności sprostanienia wyzwaniom nowego tysiąclecia.

Nasza cywilizacja wymaga nowej filozofii. Po żywiołowym rozwoju przemysłowym, nieograniczonym korzystaniem z zasobów naturalnych i beztróskim zanieczyszczeniu i przekształcaniu środowiska przyrodniczego, przyszedł czas na refleksję i zmianę postaw. Zauważyliśmy, że prawa rządzące światem żywym w równej mierze dotyczą nas jak i każdej żywej istoty na naszej planecie. Po zachwycie rozwojem technologii i okresem wiary, że nasz umysł pozwoli nam panować nad prawami natury wiemy, że zbliżają się granice, których nie możemy przekroczyć. Życie bez wody zdatnej do picia, gleb dających nam bezpieczną żywność, czy roślin odnawiających zasoby tlenu jest niemożliwe. Ten uproszczony przykład to tylko niewielki ułamek skomplikowanych powiązań i zależności między człowiekiem a innymi organizmami i zjawiskami warunkującymi życie na Ziemi.

Przyjęta przez nas zasada **zrównoważonego rozwoju to zgoda na rozwój gospodarczy i społeczny w harmonii z poszanowaniem przyrody**. Granicą podejmowanych działań powinno być zagrożenie dla środowiska przyrodniczego. Wielu polityków interpretuje zrównoważony rozwój jako zapewnienie, że np. wszystkie regiony mają rozwijać się tak samo, równomiernie. Przeróżający jest fakt braku podstawowej wiedzy na temat ekorozwoju. W dalszym ciągu przyjmuje się, że jest to domena zarezerwowana tylko dla ekologów. Często słowa zrównoważony rozwój w programach i strategiach rozwoju traktowane są jako ozdobniki i hasła uspakajające tą część społeczeństwa, która pojmuje zagrożenia nowego tysiąclecia. Podstawowa zasada zrównoważonego rozwoju "myśleć globalnie, działać lokalnie" powinna przejawiać się we wszystkich działaniach polityków i władz. Uciekanie za parawan walki z bezrobociem, dobrem społeczności jest albo ignorancją wynikającą z niewiedzy, albo cynizmem. Obszar i środowisko przyrodnicze, w którym teraz żyjemy, za chwilę będzie musiał służyć naszym potomkom. Czy pozostawimy im szansę na godne i spokojne życie? Czy oni zrozumieją, że muszą toczyć wojny o czystą wodę, bo my chcieliśmy mieć jeszcze jeden luksusowy samochód? Czasami trzeba tylko trochę dobrej woli, aby postępować zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Przesłanie Agenda 21 z Rio de Janeiro - myśl globalnie, działaj lokalnie.

Szacunek dla środowiska przyrodniczego to cecha, która zachowała się w wielu umysłach mieszkańców z małych gmin wiejskich. Tam codzienne obcowanie z naturą od małego dziecka uczy szacunku dla każdej żyjącej istoty.

Czym na poziomie gminy i społeczności lokalnych jest zrównoważony rozwój?

Zrównoważony rozwój gminy to taki kierunek rozwoju społecznego i gospodarczego, który w zaspokojeniu potrzeb społeczności lokalnej nie doprowadza do degradacji środowiska przyrodniczego. Taki rozwój nie oznacza zahamowania procesów gospodarczych w gminie kosztem działań chroniących środowisko. Wprost przeciwnie – oznacza harmonijny, zrównoważony rozwój w wymiarze ekologicznym, ekonomicznym i społecznym z pełnym uwzględnieniem ładu przestrzennego.

Podstawą są trzy zasady:

1. Równość szans w dostępie do zasobów i odprowadzania zanieczyszczeń - filozofia sprawiedliwości międzypokoleniowej.
2. Równość szans pomiędzy człowiekiem i przyrodą. Funkcjonowanie cywilizacji ludzkiej z zachowaniem trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz z ochroną różnorodności biologicznej.
3. Równość szans między tym, co lokalne a ponadlokalne. Potrzeby ogólnospołeczne są zaspokajane na równi z potrzebami lokalnych społeczności.

Dążąc do zrównoważonego rozwoju powinniśmy uruchomić i kontynuować takie podstawowe procesy jak:

- Ograniczenie zużywania odnawialnych zasobów do granic możliwości ich odtwarzania.
- Ograniczenie zużywania nieodnawialnych zasobów do skali pozwalającej na zastępowanie ich poprzez odpowiednie substytuty.
- Stopniowe eliminowanie substancji niebezpiecznych i toksycznych.
- Utrzymywanie skali emisji zanieczyszczeń i zakłóceń tak, aby nie przekroczyć pojemności asymilacyjnej środowiska.
- Stała ochrona różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazu, ekosystemów, gatunków i genów.
- Uspołecznienie procesów podejmowania decyzji na różnych poziomach poczynając od parlamentu kończąc na samorządach i społecznościach lokalnej.
- Tworzenie warunków dla zdrowia fizycznego, psychicznego i społecznego każdej jednostce.

Szansę na zrównoważony rozwój w gminie zależą od wielu czynników.

1. Władze gminy muszą posiadać silną wolę opracowania i wdrożenia strategii zrównoważonego rozwoju gminy.
2. Rada Gminy i Wójt są głównymi animatorami rozwoju swoich "małych ojczyzn", na nich spoczywa pobudzanie, organizowanie i realizacja działań zrównoważonego rozwoju.
3. Podstawą powodzenia jest wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa.
4. Społeczność lokalna musi rozumieć i aktywnie wspierać realizację działań przyjętych w gminnej strategii zrównoważonego rozwoju.
5. Żadna strategia nie może być skutecznie realizowana bez aktywnego udziału mieszkańców.

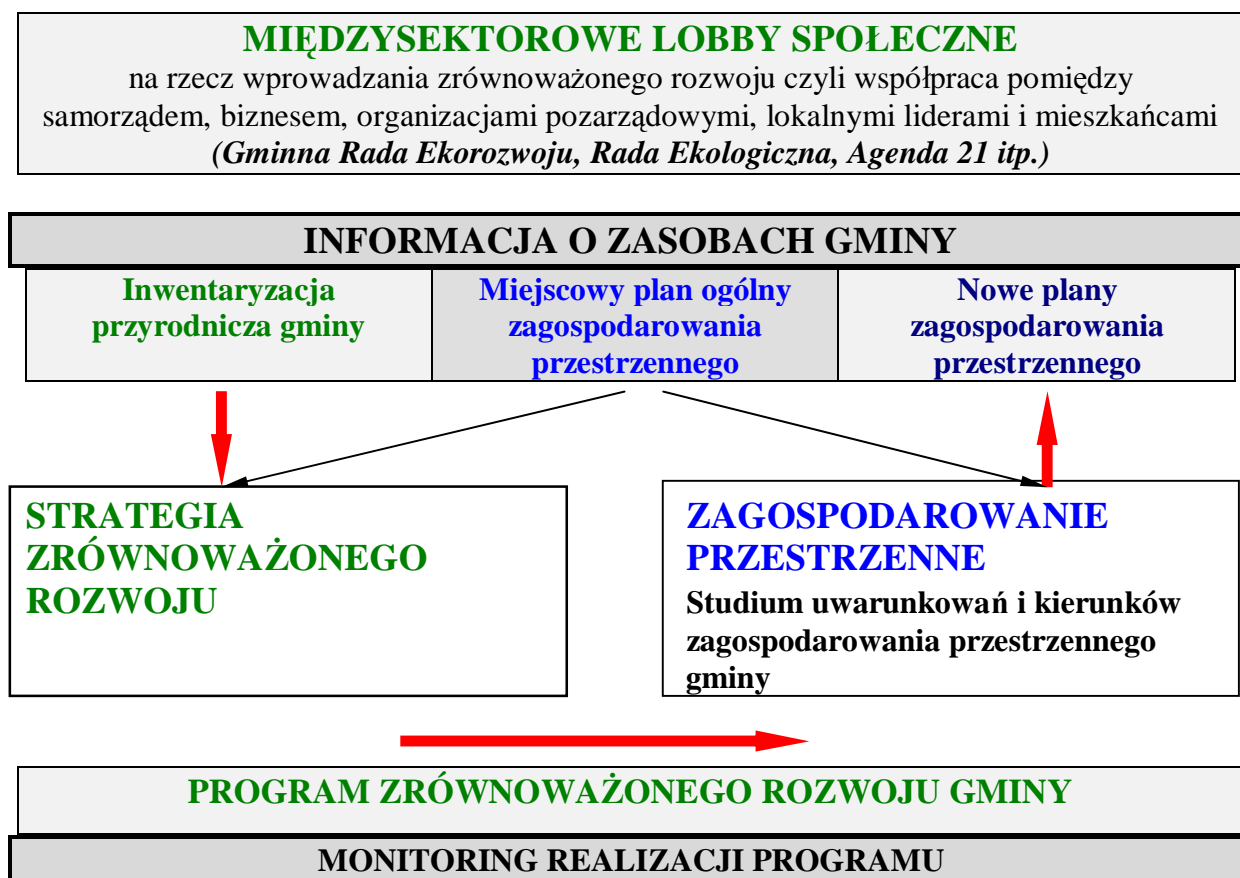
Agenda 21 - dokument określany jako program działań na rzecz zrównoważonego rozwoju w perspektywie XXI wieku ratyfikowanego przez Polskę na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 1992r. Agenda 21 uwzględnia globalną, krajową i lokalną (gminną) skalę działań w sferze ekologicznej, społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Lokalna Agenda 21 to uspołeczniony, partnerski i dynamiczny proces planowania zmierzający do osiągnięcia celu, jakim jest trwały i zrównoważony rozwój gminy.

Lokalna Agenda 21 oznacza w praktyce konieczność budowania w gminie:

- Współpracy partnerskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju między samorządem, biznesem, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami.
- Systemu informacji o zasobach gminy (w tym inwentaryzacji przyrodniczej gminy).
- Strategii zrównoważonego rozwoju i uwzględnienia jej w planowaniu przestrzennym gminy.
- Systemu społecznego monitoringu realizacji Agendy.

LOKALNA AGENDA 21

Gmina Mściwojów podjęła decyzję opracowania własnej strategii zrównoważonego rozwoju w oparciu o zasady Agendy 21. Informacja o zasobach gminy oparta jest na audycie zrównoważonego rozwoju opracowanym przez niezależnego eksperta, oraz opracowanych danych przez Pana Mariusza Forysia. Do pracy nad strategią powołano grupę, tworząc podstawy do stworzenia międzysektorowego lobby społecznego na rzecz wprowadzania zrównoważonego rozwoju w gminie.

Przebieg prac nad strategią.

Gmina Mściwojów zdecydowała, że opracuje strategię zrównoważonego rozwoju wzorując się na modelu strategii opracowanej przez UMBRELLA Project Programu Rozwoju Narodów Zjednoczonych (UNDP) w ramach programu pn. „Opracowywanie strategii ekorozwoju w gminach zgodnie z zaleceniami Agendy 21”. Celem programu było przygotowanie w gminach strategii zrównoważonego rozwoju w oparciu o zaangażowanie mieszkańców i samorządu. Projekt Umbrella prowadzony i finansowany jest przez ONZ, Unię Europejską oraz Rząd Polski. Jego zadaniem jest udzielanie pomocy konsultingowej polskim instytucjom samorządowym, rządowym, gospodarczym, organizacjom pozarządowym.

Czym jest Strategia zrównoważonego rozwoju?

Strategia zrównoważonego rozwoju gminy jest sposobem osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie rozwojem. Przy konstruowaniu wizji i sposobów dojścia do niej za podstawę, oprócz typowych dla strategii elementów, bieżąco się wartość środowiska. Granicą podejmowanych działań jest trwałość zasobów środowiska i ich ochrona.

Po co gminie strategia zrównoważonego rozwoju?

- Tworzenie strategii zrównoważonego rozwoju pozwala gminie zaplanować swoją przyszłość w perspektywie kilkunastu lat. Pozwala spojrzeć na gminę całościowo, rozpatrując poszczególne obszary działalności gminy w powiązaniu ze sobą.
- Strategia zrównoważonego rozwoju to nie tylko dokument opisujący drogi dojścia do założonych celów, ale także proces w którym uczestniczą przedstawiciele samorządu i mieszkańcy zainteresowani przyszłością swojej gminy. Dlatego mówi się, że strategia jest procesem, budowana począwszy od oceny stanu wyjściowego gminy poprzez nakreślenie wizji, wybór celów i sposobów ich realizacji aż do wdrażania przyjętych koncepcji.
- Zapisanie tego procesu w formie dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich członków społeczności lokalnej.
- Budowanie strategii umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie różnych opinii, pomysłów i koncepcji często wymaga konsensusu. Osiągnięty na drodze otwartej dyskusji pozwala na wypracowanie strategii, z którą będzie identyfikowała się społeczność lokalna.
- Tworzenie strategii sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron gminy a przez to przyjrzenie się możliwościom, potencjalnym problemom, które mogą się pojawić w przyszłości. Przewidując władze lokalne mogą uniknąć wielu trudności.
- Strategia umożliwia efektywne gospodarowanie zasobami takimi jak środowisko, ludzie, infrastruktura i środki finansowe. Zasoby te są zwykle ograniczone, dlatego też w strategii można zaplanować odpowiednie gospodarowanie nimi.
- Strategia - to instrument długofalowego zarządzania gminą. Wnosi elementy ciągłości i trwałości w poczynania władz gminy niezależnie od zmieniających się układów politycznych.

Tworząc strategię zrównoważonego rozwoju Gminy Mściwojów przechodziliśmy następujące etapy:

Diagnoza (w jakim punkcie jesteśmy) - czyli ocena stanu aktualnego gminy.

Na tym etapie opisano gminę wybierając te informacje, które miały kluczowy wpływ na jej rozwój. W przypadku strategii Gminy Mściwojów istotnym elementem jest stan i problemy środowiska przyrodniczego, oraz ich wpływ na społeczne i gospodarcze funkcjonowanie gminy. Gmina nie ma opracowanej inwentaryzacji przyrodniczej, więc nie można było precyzyjnie ocenić jakości zasobów przyrodniczych gminy. W diagnozie wykorzystano materiały opracowane przez Mariusza Forysia oraz dane dostępne w Urzędzie Gminy, powiecie i województwie, a także na podstawie danych Urzędu Statystycznego (wskaźniki zrównoważonego rozwoju).

Do opracowania strategii zrównoważonego rozwoju, został powołany nasz zespół opracowujący. Władze Gminy zaprosiły do prac nad strategią szereg osób. Wybór osób uwarunkowany był jak najszerszym udziałem mieszkańców i koniecznością reprezentowania określonych dziedzin działalności gminy. Nie wszystkie zaproszone osoby skorzystały z możliwości uczestniczenia w pracach grupy. Nasza grupa pracowała nad dalszymi etapami strategii. Praca polegała na uczestniczeniu w zajęciach warsztatowych. Prowadzący warsztaty moderator miał za zadanie przeprowadzenie grupy przez kolejne etapy pracy, a także pomoc w redagowaniu wyników prac warsztatowych.

Określenie wizji i celów strategicznych (do czego zmierzamy?).

Nakreślenie wizji naszej gminy, czyli jak będzie wyglądała nasza gmina za 10-15 lat to jeden z najważniejszych etapów naszej pracy. Każdy z nas ma jakąś wizję swojego rozwoju, rozwoju swojej rodziny. Jaki by chciał mieć dom, jaki standard życia, jakie uzyskać wykształcenie. Taką wizję musieliśmy również stworzyć dla naszej gminy. Staraliśmy się opisać jak będzie wyglądał krajobraz i przyroda gminy, jak będą żyli ludzie, czy będą się zajmowali z czego czerpali zyski, jak zaspokajane będą nasze podstawowe potrzeby. Na podstawie wizji określiliśmy cele do jakich powinniśmy dążyć.

Sposoby realizacji (jak to osiągnąć?).

Po określeniu wizji i głównych celów strategii ustalono cele bardziej szczegółowo, aby można było wybrać te najważniejsze (priorytety) i ustalić kolejność ich realizacji. Na tym etapie powstały konkretne plany działań do wybranych celów priorytetowych.

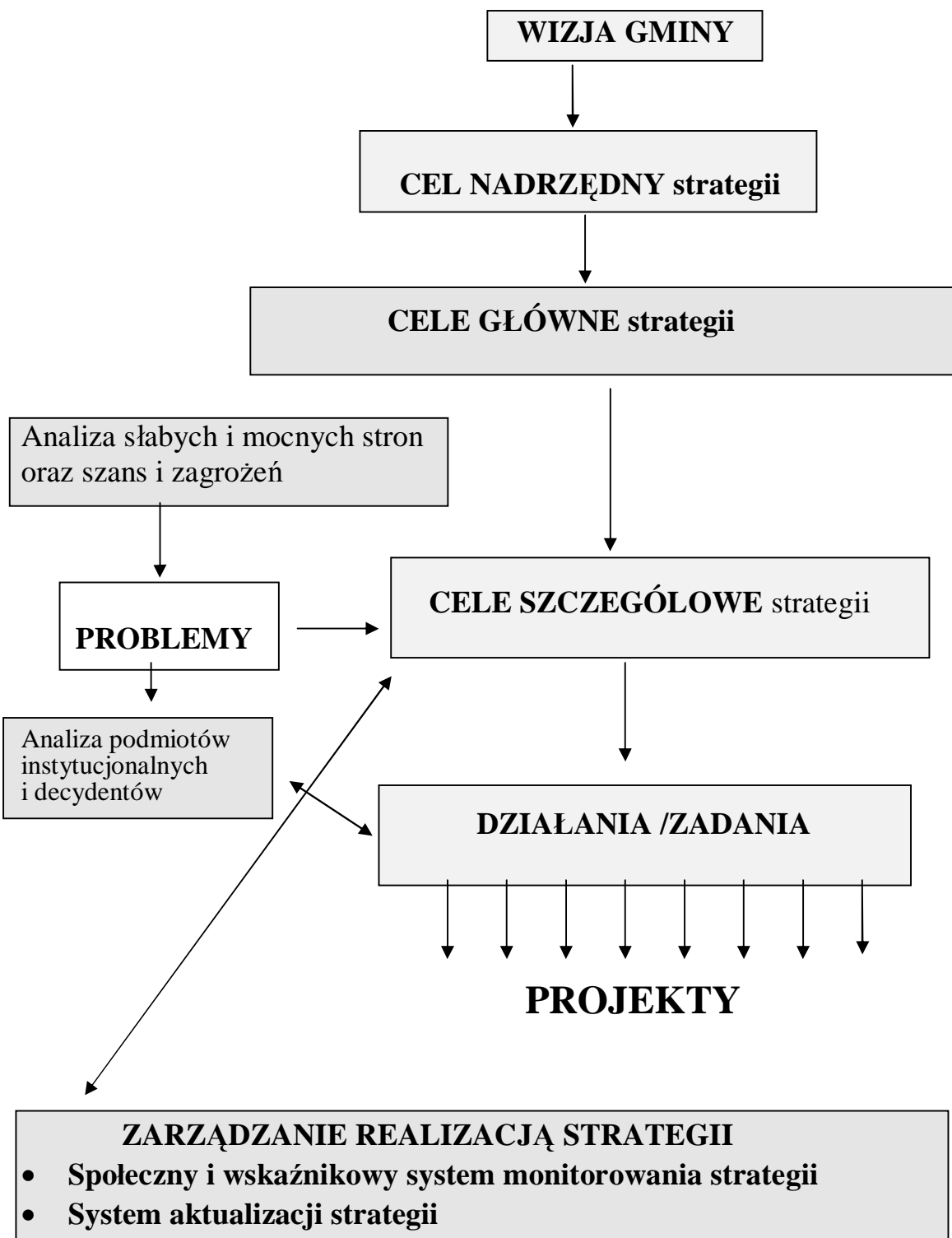
Każdy kolejny etap był konsekwencją poprzedniego, nie było więc możliwości „pójścia na skróty”. Tworzenie strategii to przechodzenie od ogółu (wizja gminy) do szczegółu (projekty działań), przy czym im precyzyjniejszych analiz i wyborów dokona się na poszczególnych etapach, tym prostsza będzie realizacja strategii a prawdopodobieństwo niepowodzenia odpowiednio mniejsze.

Naszym obowiązkiem jako zespołu opracowującego strategię było konsultowanie wyników prac z mieszkańcami i swoim najbliższym otoczeniem. Do obowiązku władz gminy było podawanie informacji o tworzeniu strategii w lokalnej prasie, radiu i telewizji oraz innych źródłach przekazu.

W wyniku budowy strategii zrównoważonego rozwoju gminy otrzymaliśmy:

1. Dokument w wersji pisanej strategii.
2. Wskazania do zagospodarowania przestrzennego gminy.
3. Grupę liderów pracujących nad strategią zaangażowaną w rozwój gminy.

Struktura strategii.

STRATEGICZNY KIERUNEK ROZWOJU GMINY.

Gmina Mściwojów w chwili obecnej – stan wyjściowy.

Jak jest nasza gmina dzisiaj? Krótka charakterystyka gminy.

Położenie naturalne

Gmina Mściwojów położona jest na południe od Legnicy i od 1 stycznia 1999 r. należy do województwa dolnośląskiego. Jest jedną z pięciu gmin odtworzonego powiatu jaworskiego. Gmina od północy graniczy z gminą Wądroże Wielkie i Legnickie Pole, od południa z gminą Strzegom, Dobromierz i Paszowice, od wschodu z gminą Strzegom, a od zachodu z miastem Jawor. Mściwojów, siedziba Urzędu Gminy oddalona jest od Wrocławia o 65 km, od Jeleniej Góry o 55 km, od Wałbrzycha o 35 km, od Legnicy o 25 km i od Jawora o 5 km. Powierzchnia gminy wynosi 7.183 ha. Gmina składa się z 12 sołectw zamieszkałych przez 4.256 mieszkańców.

Gmina leży w obszarze mezoregionu Wzgórz Strzegomskich, makroregionu Przedgórze Sudeckiego, podprovincji Sudety. Średnia wysokość nad poziomem morza waha się od 190 do 210 m. Rzeźba terenu jest niskofalista i niskopagórkowata. Gmina Mściwojów leży w obszarze przedgórskiego regionu pluwiotermicznego.

Mściwojów na mapie Polski.

Usytuowanie gminy Mściwojów na mapie Dolnego Śląska i powiatu jaworskiego.

Przez gminę przepływają rzeki: Uszewica, Modzel, Osina i Wierzbiak będąca w dorzeczu Odry na bazie, której powstał zbiornik wodny „Mściwojów” o powierzchni 57 ha lustra wody. Walory zbiornika to czystość wody klasy I oraz malownicze położenie u zbocza Winnej Góry o podłożu żwirowym – najwyższej góry na terenie gminy.

Gmina jest typowo rolnicza, przeważają gleby bardzo dobre i dobre, a korzystne położenie gminy względem ośrodków przemysłowych powoduje dużą atrakcyjność i wysoką jakość upraw. Gmina Mściwojów to także teren zasobny w złoża granitu tzw., „granit strzegomski” oraz piasku i żwiru. Część wyrobisk granitu jest dziś nieczynna i stanowią atrakcyjne miejsce wypoczynku i rekreacji.

Zasoby naturalne

Surowce mineralne rozmieszczone są w południowej części gminy. Najwartościowszym surowcem jest granit, eksploatowany w rejonie Zimnika oraz - już poza granicami gminy, w tym samym pasie złóż – w Czernicy, Rogoźnicy i Borowie. Kamieniołom Granitu w Zimniku, którego zasobność szacowana jest na około 25 lat rocznie wydobywa około 72 tys. ton granitu.

Na terenie gminy znajdują się nieeksploatowane złoża kruszywa naturalnego między Siekierzycami i Zębownicami oraz obszar perspektywiczny dla surowców kaolinowych między Paszowicami a Niedaszowem. W celu pozyskania inwestora i rozpoczęcia eksploatacji tych złóż należałoby podjąć ścisłą współpracę z gminą Paszowice.

Dla potrzeb lokalnych funkcjonuje żwirownia w Mściwojowie.

Demografia

Pod względem liczby ludności gmina Mściwojów zaliczana jest do gmin małych (wiejskich). Zamieszkuje ją 4.185 mieszkańców zameldowanych na stałe na powierzchni 7.183 hektarów w dwunastu sołectwach.

Prognoza demograficzna wynikająca ze studium województwa przewiduje do 2020 roku spadek liczby mieszkańców gminy Mściwojów do 4100 mieszkańców.

Sołectwa gminy Mściwojów (Stan na dzień 31.12.2002 r.).

L.p.	Miejscowość	Liczba mieszkańców		
		1985	2002	Saldo 1985 - 2002
1	Barycz	75	64	-11
2	Drzymalowice	148	128	-20
3	Godziszowa	430	330	-100
4	Grzegorzów	125	95	-30
5	Luboradz	220	183	-37
6	Marcinowice	248	256	+8
7	Mściwojów	425	426	+1
8	Niedaszów	363	318	-45
9	Siekierzyce	160	140	-20
10	Snowidza	1038	1105	+67
11	Targoszyn	920	906	-14
12	Zimnik	274	234	-40
	Razem	4.415	4.185	-230

Zródło: na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Przyrost naturalny w gminie.

Rok	1999	2000	2001	2002
Urodzenia	53	50	36	37
Zgony	41	44	58	43
Saldo	+12	+6	-22	-6

Zródło: na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Gospodarka

Pomimo rolniczego charakteru gminy na jej terenie działa 139 różnego rodzaju podmiotów gospodarczych. Wśród podmiotów tych dominuje sektor prywatny i w większości są to podmioty gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne.

Podmioty gospodarcze działające na terenie gminy oraz ilość osób w nich zatrudnionych

(stan na 31.12.2002 r.)

Wyszczególnienie	Podmioty osób fizycznych (aktywne gospodarczo)	Spółki prawa handlowego	Spółdzielnie	Przedsiębiorstwa państwowe
Ilość podmiotów	130	6	3	0
Struktura	93,5%	4,3%	2,2%	0%

Podmioty gospodarcze zarejestrowane w latach 2000 – 2003.

Rok	Ilość zarejestrowanych podmiotów
2000	22
2001	35
2002	8
2003	16

Pracujący w gminie Mściwojów w 2001 r.

Ogółem	Sektor		Z ogółem				
	Publiczny	Prywatny	Sektor rolniczy	Przemysł i budownictwo	Usługi rynkowe	Usługi nierynkowe	Na 1000 ludności
386	128	258	75	182	17	112	90

Źródło: na podstawie danych z Urzędu Statystycznego

W gminie Mściwojów grunty rolne stanowią, aż 88,6% powierzchni gminy. Przeważają gleby bardzo dobre I i II klasy oraz dobre III i III a, co stanowi 89 % areалу gruntów. Gospodarka rolna powinna więc być wiodącym czynnikiem gospodarki gminy. Ponad 64,2% użytków rolnych jest we władaniu prywatnym. Działki rolne, ogrody działkowe, wspólnoty i grunty gminne stanowią 6,5% ogólnej powierzchni natomiast 59,4% to powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych. Około 35,8% użytków rolnych jest własnością spółdzielni produkcji rolniczej, których na terenie gminy jest trzy w Targoszynie, Zimniku i Siekierzycach oraz spółek prowadzących działalność rolniczą w Snowidzy i Godziszowej, które powstały na bazie byłych Państwowych Gospodarstw Rolnych.

Struktura użytków rolnych w 2002 roku.

Grupy użytkowników gruntów	Ogólna powierzchnia gruntów	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty (pod zabudowaniami, podwórzami, drogi, wody i inne grunty użytkowe oraz nieużytki)
		Razem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska		
w hektarach								
Ogółem powierzchnia administracyjna gminy	7183	6361	5929	29	122	281	232	590
Indywidualne gospodarstwa rolne	4270	4087	3830	19	85	153	60	123
Pozostałe	1913	2274	2099	10		128	172	467

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Budżet gminy

Przekształcenia ustrojowe jakie miały miejsce w 1989 r. umożliwiły powrót do źródeł i przywrócenie gminom ich pierwotnej funkcji. Podstawy prawno - finansowe wprowadzenia klasycznej instytucji samorządu terytorialnego tworzą przepisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz pakiet innych ustaw samorządowych.

Dochody gminy Mściwojów w latach 2000-2003 (w PLN).

Rok	Dochody ogółem (wykonanie)	Struktura %	Dochody własne	Dochody ogółem na 1 mieszkańca
2000	6.628.998	21,8	1.443.198	1.555,74
2001	4.726.109	33,3	1.575.522	1.110,46
2002	5.276.686	31,3	1.654.665	1.246,00
2003	6.851.119 (plan)	45,5	3.115.999	1.632,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie budżetu gminy Mściwojów w latach 2000 – 2003.

Wydatki gminy Mściwojów w latach 2000-2003 (w PLN).

Rok	Wydatki	Niedobór budżetowy	Nadwyżka budżetowa	Źródła pokrycia niedoboru		
				Kredyt bankowy	Nadwyżka z lat ubiegłych	Obligacje samorządowe
2000	7.161.918	532.920	-	566.000	-	-
2001	4.690.766	-	35.343	-	-	-
2002	4.921.220	-	355.466	-	35.343	-
2003	6.851.119 (plan)	-	-	-	355.466	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie budżetu gminy Mściwojów w latach 2000 – 2003.

Kwoty i terminy kredytów, pożyczek i obligacji zaciągniętych przez gminę Mściwojów wraz z należnymi odsetkami w latach 2003 2007 (w PLN).

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	Razem
Kwota pożyczek, kredytów i obligacji do spłaty	659.200	747.200	668.200	279.400	158.500	2.512.500
Przewidywane odsetki	201.000	117.300	32.100	17.900	4.800	373.100
Razem	860.200	864.500	700.300	297.300	163.300	2.885.600

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Mściwojów.

Wizja zrównoważonego rozwoju Gminy Mściwojów. *Jak i gdzie chcemy żyć i mieszkać? Do czego zmierzamy?*

Wizja zrównoważonego rozwoju gminy to obraz jej przyszłego stanu, do którego będzie się dążyć uwzględniając dobro środowiska przyrodniczego i potrzeby mieszkańców.

Sformułowaliśmy obraz gminy za około 10-15 lat określając pożądane cechy środowiska przyrodniczego, skalę rozwoju gospodarczego, funkcjonowanie instytucji publicznych i poziom życia mieszkańców.

Poprzez stworzenie wizji przyszłości przygotowaliśmy ramy, które pozwoliły na wyznaczenie celów i sposobów ich realizacji w strategii.

Jest to bardzo istotny etap. Każdy z nas planuje swoją przyszłość w oparciu o marzenia i chęć osiągnięcia określonych celów, również my tak postąpiliśmy mając na myśli naszą gminę. Perspektywa 10-15 lat pozwala na dosyć realne określenie jaka ma być Gmina Mściwojów z możliwością zaplanowania działań które przybliżą nas do wizji.

Hasłowej wizji rozwoju zrównoważonego Gminy Mściwojów brzmi:

Zielona Gmina Mściwojów o rolniczych tradycjach, zamieszkała przez życzliwych i gościnnych ludzi.

Wizja w ujęciu szczegółowym to bardziej rozwinięty obraz gminy:

Środowisko przyrodnicze.

1. Zwiększona ilość lasów - zalesione nieużytki.
2. Parki zabytkowe dobrze utrzymane z ogrodem botanicznym w Targoszynie.
3. Zieleń i zielone ogrody w obrębie zabudowań oraz w krajobrazie rolniczym.
4. Mieszkańcy i turyści mają dużą świadomość ekologiczną i przyrodniczą dzięki sprawnie działającej edukacji ekologicznej.
5. Zbiornik „Mściwojów” otoczony naturalną strefą ochronną jest ostoją dzikich ptaków.
6. Gmina charakteryzuje się czystym i zdrowym powietrzem dzięki znacznemu ograniczeniu emisji zanieczyszczeń i pozyskiwaniu części energii cieplnej przez mieszkańców i przedsiębiorstwa z odnawialnych źródeł energii, biogazu oraz gazu ziemnego.
7. Płynące rzeki i potoki oraz wszystkie wody powierzchniowe są czyste o właściwej im bioróżnorodności.
8. Czystość wód jest chroniona dzięki dobremu systemowi unieszkodliwiania ścieków dobrze dostosowanemu do warunków lokalnych.
9. Mieszkańcy oszczędnie gospodarzą dobrej jakości wodą z ujęć głębinowych wykorzystując w gospodarstwach wody z ujęć przydomowych i opadów.
10. Odpady są zagospodarowane zgodnie z obowiązującymi normami i nie zagrażają miejscowej przyrodzie, nie ma dzikich wysypisk.
11. Różnorodny krajobraz z licznymi lasami, terenami podmokłymi, zakrzaczeniami i zadrzewieniami chroni mieszkańców i ich miejsca pracy przed zanieczyszczeniami.

Gospodarka.

1. Gmina ma charakter rolniczo-turystyczny.
2. Dobrze zagospodarowany zbiornik „Mściwojów” pod względem rolniczym, turystycznym z enklawami dla dzikiej przyrody, miejscami noclegowymi, różnorodnymi usługami zwłaszcza gastronomicznymi i udostępnianiem sprzętu turystycznego, miejscem do imprez plenerowych, wskrzeszona tradycja winiarska.
3. Sprawnie działa system skupu i przetwórstwa rolno-spożywczego wspomagający rolników dużych i małych gospodarstw rolnych.
4. Mniejsze gospodarstwa rolne są wielofunkcyjne i prowadzą drobną działalność usługową i produkcyjną.
5. Mieszkańcy uzyskują dochody z dobrze rozwiniętej turystyki, a część gospodarstw rolnych prowadzi usługi agroturystyczne (szlaki rowerowe, pieszej, pola golfowe)..
6. Usługi i handel oraz komunikacja są dobrze dostosowane do lokalnych potrzeb.
7. Działają różnorodne przedsiębiorstwa w tym zakłady kamieniarskie i żwirownia racjonalnie wykorzystujące surowce naturalne.
8. Rozwinięte jest rękodzieło ludowe.
9. Centrum rozwoju gminy wspiera przedsiębiorczość.
10. Grunty rolne nie są zagrożone i produkują dobrej jakości żywność.
11. Infrastruktura i drogi w gminie są w dobrym stanie.
12. Przedsiębiorstwa budowlane są w dobrej kondycji.

Mieszkańcy i jakość życia.

1. Liczba mieszkańców nie uległa istotnym zmianom.
2. Struktura społeczeństwa z właściwą reprezentacją ludzi młodych w wieku produkcyjnym.
3. W gminie mieszkają ludzie bardziej wykształceni
4. Młodzież i dzieci są dobrze nauczani w mniej licznych oddziałach klasowych z możliwością indywidualnego rozwoju, nauka jest dostosowana do potrzeb otoczenia.
5. Potrzeby osób starszych w gminie są dobrze zaspakajane a także są świadczone takie usługi dla regionu.
6. Mieszkańcy mają poczucie dobrej podstawowej opieki zdrowotnej i dostępu do specjalistycznych usługi medyczne.
7. Mieszkańcy są aktywni, w gminie działają różnorodne organizacje społeczne.
8. Przebywający i mieszkańcy czują się bezpiecznie.
9. Oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna jest bogata i przyciąga do dobrze wyposażonych ośrodków mieszkańców i turystów.
10. Mieszkańcy mają poczucie wzrostu jakości życia.
11. Potrzeby mieszkaniowe nie stanowią istotnego problemu, rozwija się budownictwo indywidualne.

Zarządzanie.

1. Gmina jest mocna o charakterze rolniczym i turystycznym, ekologicznie rozwinięta (przetwórstwo rolno-spożywcze, agroturystyka, zagospodarowany turystycznie i bezpieczny zbiornik, wędkarstwo)
2. Nieużytki są właściwie zagospodarowane.
3. Miejsce wypoczynku dla okolicznych miast (drogi, baza)
4. Dostosowana do wymogów środowiska i oczekiwań mieszkańców (estetyka, tereny zielone)

5. Objęte są ochroną najcenniejsze zasoby przyrodnicze gminy (gleba, woda, krajobraz itp.)
6. Gmina zarządzana jest demokratycznie a mieszkańcy gminy „żyją gminą” i są współodpowiedzialni za losy gminy.
7. Zachowana jest ciągłość władzy i realizacji celów.
8. Aktywne i dobrze poinformowane grupy społeczne wspierające „silną” władzę.
9. Gmina charakteryzuje się czystością, pięknymi domami, chodnikami i ładem w krajobrazie.
10. Gmina ma dobre warunki do powstawania i utrzymywania miejsc pracy.
11. Gmina współpracuje z organizacjami pozarządowymi i innymi samorządami.

Problemy w gminie.

Co nam przeszkadza w zrównoważonym rozwoju?

Bardzo często zastanawiamy się, dlaczego w naszej Gminie nie wszystko jest tak jak byśmy tego chcieli. Nie zawsze zastanawiamy się nad faktycznymi przyczynami takiego stanu. W pracach nad strategią postanowiliśmy poznać problemy, które utrudniają nam w chwili obecnej nasz rozwój. Korzystając z posiadanych informacji, oraz zebranych na potrzeby prac nad strategią danych zidentyfikowaliśmy poniżej wymienione problemy istotne dla realizacji strategii. Cechują się one tym, że są faktycznie istniejące i mają negatywny wpływ na rozwój naszej Gminy.

Środowisko przyrodnicze.

Środowisko przyrodnicze.

1. Zanieczyszczone wody powierzchniowe.
2. Niepełne skanalizowanie gminy.
3. Mała skala promocji walorów turystycznych i przyrodniczych gminy (wewnętrzna i zewnętrzna).
4. Małe zalesienie.
5. Niski poziom współpracy z sąsiednimi gminami w zakresie ochrony walorów przyrody gminy.
6. Nadmierny hałas przy drogach tranzytowych.
7. Mała bioróżnorodność krajobrazu rolniczego (zwierzęta, struktura krajobrazu).
8. Bezpańskie zwierzęta domowe stwarzają zagrożenia i zanieczyszczają otoczenie.
9. Niedostateczne wykorzystanie ekologiczne źródła energii w systemach grzewczych.
10. Powietrze zanieczyszczone emisją z lokalnych palenisk i kotłowni.
11. Odpady nie są zagospodarowane w sposób zadawalający.
12. Niechronione najcenniejsze elementy przyrody i krajobrazu.

Gospodarka.

1. Obojętność mieszkańców wobec działań prowadzonych przez gminę.
2. Niskie kwalifikacje siły roboczej na terenie gminy.
3. Ubożące społeczeństwo.
4. Niedostateczne wsparcie dla nowopowstających i rozwijających się podmiotów gospodarczych.
5. Mała ilość miejsc pracy powodująca nadmierne bezrobocie.
6. Obszary wiejskie nie rozwijają się wielofunkcyjnie.

7. Stan infrastruktury nie wspiera inwestorów i rozwój gospodarczy.
8. Niezadowalająca oferta usług i produkcji w szczególności w turystyce i rekreacji.
9. Nienależycie rozwiązany problem wsparcia dla usług, przetwórstwa i zbytu produktów.
10. Położenie i warunki przyrodnicze niedostatecznie wykorzystane do rozwoju zwłaszcza otoczenia zbiornika „Mściwojów”.

Mieszkańcy i jakość życia (Społeczeństwo).

1. Niska świadomość i aktywność społeczeństwa (ekologiczna, gospodarcza, społeczna i obywatelska).
2. Złe nawyki i przyzwyczajenia.
3. Brak czasu dla rodziny, zwłaszcza dla dzieci
4. Bezkrytyczna pogoń za pieniądzem.
5. Zamknięcie się w kręgu swoich spraw i zawiść.
6. Niechęć do spraw społecznych (nic za darmo).
7. Nieuzasadniona krytyka inicjatyw.
8. Niedostateczne poczucie bezpieczeństwa.
11. Emigracja młodych, wykształconych i cennych dla gminy ludzi z terenu gminy.
12. Niezadowalający stan obiektów i oferta spędzania wolnego czasu.
13. Patologie społeczne.

Zarządzanie.

1. Planowanie długoterminowe rozwoju gminy nie jest dostatecznie wypracowane (strategia, plan zagospodarowania przestrzennego itp.)
2. Niezadowalające przygotowanie oferty i terenów dla inwestorów
3. walory turystyczne gminy nie są należycie wykorzystane.
4. Niezadowalająca współpraca Gminy z zakładami pracy i innymi podmiotami.
5. Współpraca z sąsiednimi samorządami i powiatem nie jest zadawalająca.
6. Bierność i obojętność społeczeństwa na problemy gminne.
7. Zadłużenie gminy.
8. Nieuwzględnienie problemów gminy na szczeblu powiatu i województwa (drogi, zabytki-Konserwator).
9. Dochody gminy nie zaspakajają potrzeb.

Szanse i zagrożenia rozwoju gminy.

Na co możemy postawić? Na co musimy uważać?

Zastanawialiśmy się nad tym czy znajdziemy w naszej gminie jakieś mocne strony, które pozwolą nam na wykorzystanie ich do rozwoju. Szukaliśmy również szans w zmieniającym się wokół nas otoczeniu i przewidywalnej przyszłości, które by nam pomogły.

Postanowiliśmy też przyjrzeć się krytycznie i zobaczyć nasze słabe strony, które mogą nam utrudniać rozwój, ale też staraliśmy się rozpoznać zagrożenia dla naszej gminy grożące jej z zewnątrz.

Stymulatory rozwoju.

Czynniki sprzyjające rozwojowi to stymulatory rozwoju tzn. te czynniki, które umożliwią gminie Mściwojów realizację przyjętej wizji i celu nadrzędnego strategii. Są to czynniki, które gmina może wykorzystać w pobudzaniu własnego rozwoju. Należy do nich zaliczyć:

- Stymulowanie inicjatyw społecznych. Stworzenie warunków do zwiększenia aktywności mieszkańców zarówno w zakresie inicjatyw własnych (własna działalność gospodarcza, zmiana kwalifikacji zawodowych) jak i przedsięwzięć służących mieszkańcom (zagospodarowanie czasu wolnego dzieci, opieka nad osobami znajdującymi się w trudnych warunkach). Temu celowi ma służyć powołanie organizacji społecznej oraz organizacji gospodarczej wspierającej przedsiębiorczość i tworzenie dodatkowych miejsc pracy.
- Tworzenie partnerstwa społecznego i zwiększanie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu problemów gminy. Ma temu służyć odpowiedni przepływ informacji pomiędzy gminą i mieszkańcami oraz informacji zwrotnych od mieszkańców. Wykorzystanie wiedzy i pomysłów lokalnej społeczności to budowanie rozwoju gminy w oparciu o najcenniejszy zasób – potencjał ludzki. Dobra komunikacja w gminie to pierwszy warunek zmiany postaw mieszkańców, którzy są nastawieni obojętnie, a nawet wrogo do działań samorządu.
- Wykorzystanie walorów przyrodniczo – krajobrazowych gminy w promocji gminy, tworzenie dodatkowych miejsc pracy i przyciąganie inwestorów zewnętrznych.
- Na bazie strategii przygotowanie szczegółowych projektów do zapisanych zadań oraz staranie się o zewnętrzne fundusze na ich realizację.

Dokonałiśmy analizy wartościującej określając mocne i słabe strony gminy oraz szanse i zagrożenia dla jej rozwoju.

S.W.O.T to angielski skrót pochodzący od nazw: strengths – siły, weaknesses – słabości, opportunities – możliwości, threats – zagrożenia. **Analiza S.W.O.T** dla gminy Mściwojowa została przeprowadzona na podstawie informacji z „Raportu o stanie Gminy”. Dane z diagnozy poddano analizie wartościującej określając słabe i mocne strony gminy obecnie – czyli co gmina ma, a czego nie ma, co może wpływać na jej rozwój. Odniesiono się również do możliwości i zagrożeń, które mogą się pojawić w przyszłości w otoczeniu i wewnątrz gminy i wpływać na jej kondycję. Przewidując je nasza gmina może uniknąć wielu trudności. Stawiając na mocne strony i wykorzystując szanse Mściwojów może skutecznie niwelować słabości.

Analiza mocnych i słabych stron, oraz szans i zagrożeń (SWOT)

	Mocne strony	Słabe strony	Możliwości	Zagrożenia
Środowisko przyrodnicze	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czyste powietrze. 2. Czysta woda dostarczana do domów (100% wodociągów) stale kontrolowana przez służby „sanepid”. 3. Wysokiej jakości, nieskażone gleby. 4. Możliwość podłączenia całej gminy do kanalizacji. 5. Gmina posiada tereny przeznaczone pod budownictwo. 6. Urozmaicony krajobraz. 7. Pomniki przyrody. 8. Zbiornik wodny. 9. Stowarzyszenie na rzecz ratowania zabytków gminy Mściwojów. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zanieczyszczone rzeki i cieki. 2. Brak kanalizacji na terenie gminy (50%). 3. Małe zalesienie. 4. Brak zagospodarowania otoczenia zbiornika. 5. Niewykorzystanie naturalnych zbiorników wodnych – hodowla ryb, ostoja ptaków. 6. Brak obwodnicy przy drogach wojewódzkich (Luboradz, Marcinowice, Niedaszów). 7. Brak segregacji odpadów. 8. Brak miejsc noclegowych. 9. Brak promocji zabytków, przyrody ożywionej i nieożywionej. 10. Dzikie wysypiska śmieci. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zagospodarowanie turystyczne zbiornika, agroturystyka. 2. Całkowite skanalizowanie gminy z funduszy Unii Europejskiej. 3. Rozwój sadownictwa i ogrodnictwa. 4. Możliwość wykorzystania nieużytków – zalesienie. 5. Obwodnica dla części terenów gminy. 6. Bliskość Kościoła Pokoju w Jaworze. 7. Obóz Gros-Rosen – magnes przyciągania turystów. 8. Możliwość pozyskania funduszy na odnowę zabytków. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak współpracy z sąsiednimi gminami w zakresie ochrony wód. 2. Brak wysypiska śmieci. 3. Zanieczyszczenie zbiornika „Mściwojów”. 4. Wycinanie drzew (nielegalne, bez kontroli).
Gospodarka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lokalizacja. 2. Dobrze rozwinięte rolnictwo i profil produkcji. 3. Zdecydowania przewaga sektora prywatnego (własność). 4. Dobrze rozwinięta infrastruktura. 5. Dobrze ukształtowany plan zagospodarowania przestrzennego 6. Wolne tereny i nieruchomości pod inwestycje (oferta). 7. Lokalizacja – zbiornik. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mała ilość podmiotów gospodarczych. 2. Bardzo zły stan dróg lokalnych. 3. Trudna dostępność środków na prowadzenie i rozwój działalności gospodarczej. 4. Wysoki poziom zadłużenia gminy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Komunalizacja majątku. 2. Rozwój terenów rekreacyjnych – zbiornik. 3. Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego. 4. Przyrost naturalny. 5. Segregacja i przetwórstwo surowców wtórnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konkurencja ze strony Unii Europejskiej (słabe przygotowanie gminy). 2. Polityka państwa (niestabilna).
Spoleczeństwo	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobre szkoły. 2. Organizacje społeczne (KGW, OSP, LZS). 3. Dobre stosunki między ludźmi. 4. Ośrodki zdrowia. 5. Sprzątanie świata. 6. Tworzenie dużych gospodarstw (zwiększenie areałów). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bezrobocie. 2. Konflikt z kopalnią 3. Konflikt z dzierzawcą 4. Brak sali gimnastycznej 5. Brak rzemiosła i drobnych warsztatów. 6. Brak organizacji młodzieżowych. 7. Brak zainteresowania społeczeństwa sprawami gminy i powiatu. 8. Słabe bezpieczeństwo (brak nadzoru ze strony Policji). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój agroturystyki. 2. Rozwój kultury (uczelnie, koła zainteresowań). 3. Rozwój komunikacji. 4. Ciekawe miejsca spotkań. 5. Oświetlenie całonocne. 6. Organizacja kursów kształcących. 7. Powstanie miejsc noclegowych. 8. Współpraca z powiatem (wymiana doświadczeń). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Starzenie się społeczeństwa (mały przyrost naturalny). 2. Niskie wykształcenie. 3. Ingerencja zachodniego kapitału.
Zarządzanie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jedność w Radzie Gminy. 2. Radni przygotowani merytorycznie. 3. Stałe doskonalenie kadr pracowniczych. 4. Wójt – dobry menadżer. 5. Aktywni sołtysi i Rady Sołeckie. 6. Przejrzysta struktura Urzędu Gminy. 7. Dobry przepływ informacji między mieszkańcami i Gminą. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zbyt mała ilość szkoleń (radni, sołtysi). 2. Zadłużenie Gminy. 3. Mała współpraca Gminy z Powiatem. 4. Brak współpracy między podmiotami. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspólne wypracowanie szybkich decyzji. 2. Umiejętne i samodzielne przygotowanie wniosków. 3. Kontakty i wymiana doświadczeń Gminy z zagranicą. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powiększenie zadłużenia. 2. Marazm w Gminie (brak inwestycji). 3. Emigracja wykształconej młodzieży. 4. Zanik działalności gospodarczej. 5. Wypzedaż mienia. 6. Bierność społeczeństwa.

Cele zrównoważonego rozwoju Gminy Mściwojów.

Co musimy zrobić?

Celem nadrzędnym zrównoważonego rozwoju Gminy Mściwojów jest:

Sprawną rolniczo-rekreacyjną gminą wspieraną przez gościnnych, aktywnych i świadomych mieszkańców, żyjących w godziwych warunkach i ciekawym naturalnym krajobrazie.

Cele główne i szczegółowe

Cel główny w odróżnieniu od celu nadrzędnego to taki cel strategiczny, który mamy osiągnąć w całości i za osiągnięcie, którego ponosimy w pełni odpowiedzialność. Cel nadrzędny w dużym stopniu osiągniemy wówczas, gdy będziemy realizować cele główne. Określenie celu głównego polega, więc na odpowiedzi na pytanie: jaki rozwój zapewni gminie realizację celu nadrzędnego? Przy budowie strategii rozwoju zrównoważonego odpowiedź na to pytanie jest następująca: rozwój społeczno-gospodarczy zharmonizowany ze środowiskiem, czyli rozwój, w którym granicą podejmowanych działań jest trwałość zasobów środowiska przyrodniczego. Realizacja celów głównych jest możliwa tylko poprzez osiągnięcie celów szczegółowych.

Środowisko przyrodnicze.

Cel główny: Przyroda i krajobraz bogate i urozmaicone charakterystyczne dla rolnictwa dbającego o stan środowiska naturalnego, stwarzające dobre warunki do życia człowieka i dzikich zwierząt.

Cele szczegółowe:

1. Wody powierzchniowe nie są zanieczyszczone na terenie gminy, a także zmniejszone zanieczyszczenie wód wpływających.
2. Poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców dzięki edukacji ekologicznej.
3. Walory turystyczne i przyrodnicze gminy znane wśród mieszkańców i w regionie.
4. Zwiększona powierzchnia lasów.
5. Odpady są zagospodarowane zgodnie z wymogami Unii Europejskiej.
6. Zwiększona bioróżnorodność i wzbogacona struktura krajobrazu rolniczego.
7. Najcenniejsze elementy przyrody i krajobrazu są chronione.
8. Wykorzystanie ekologicznych źródeł energii.

Gospodarka.

Cel główny: Przedsiębiorcy wspierają swoje działania o walory naturalne gminy, a ich działalność pozwala żyć dostatnio mieszkańcom.

Cele szczegółowe:

1. Mieszkańcy aktywnie włączają się do działań prowadzonych przez gminę.
2. Mieszkańcy mają kwalifikacje dostosowane do rynku pracy.

3. Nowopowstające i rozwijające się podmioty gospodarcze są wspierane zwłaszcza te, które zwiększają ilość miejsc pracy.
4. Obszary wiejskie rozwijają się wielofunkcyjnie z wykorzystaniem zbiornika „Mściwojów” do rozwoju turystyki, rekreacji i edukacji ekologicznej.
5. Infrastruktura na terenie gminy sprzyja przedsiębiorczości.
6. Oferowane usługi i produkcja w szczególności w turystyce, rekreacji i przetwórstwie rolno-spożywczym zaspakajają potrzeby rozwojowe gminy.

Społeczeństwo

Cel główny: Gmina wspólnie z aktywnymi i świadomymi mieszkańcami rozwiązuje gminne problemy.

Cele szczegółowe:

1. Zwiększona świadomość i aktywność społeczeństwa (ekologiczna, gospodarcza, społeczna i obywatelska) która, między innymi, eliminuje złe nawyki i przyzwyczajenia.
2. Mieszkańcy spędzają więcej czasu z rodziną, a zwłaszcza z dziećmi.
3. Otwartość na sprawy społeczne i aktywne wspieranie inicjatyw poprawiających jakość życia mieszkańców.
4. Mieszkańcy i turyści czują się bezpiecznie.
5. Młodzi, wykształceni i cenni dla gminy ludzie działają na rzecz rozwoju gminy.
6. Bogata oferta spędzania wolnego czasu.
7. Patologie społeczne nie stanowią istotnego problemu.

Zarządzanie.

Cel główny: Władze Gminy wspierane przez aktywnych mieszkańców sprawnie i skutecznie zarządzają gminą.

Cele szczegółowe:

1. Gmina jest zarządzana z wykorzystaniem długoterminowego planu rozwoju, opartego na dialogu społecznym.
2. Dobrze przygotowane oferty i tereny dla inwestorów.
3. Walory turystyczne gminy są należycie wykorzystane.
4. Dobra i przynosząca wzajemne korzyści współpraca gminy z zakładami pracy, innymi podmiotami, sąsiednimi samorządami i powiatem.
5. Społeczeństwo aktywne i nie obojętne na problemy gminne.
6. Dobra sytuacja finansowa gminy zaspakajająca większość potrzeb mieszkańców.
7. Gmina wspierana przez władze i instytucje powiatu i województwa.

Plan operacyjny strategii - cele szczegółowe oraz ich realizacja.

Jak to wszystko zrobić? Kiedy i gdzie szukać wsparcia?

Przyjęcie wizji gminy umożliwiło sformułowanie celu nadrzędnego strategii stanowiącego podstawową przesłankę rozwoju gminy.

Cele główne określone jako zrównoważony rozwój 4 sfer: środowiska przyrodniczego, społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cele szczegółowe to konkretne efekty, które gmina osiągnie za 12 lat.

Cel szczegółowy powinien być:

- § precyzyjny,
- § mierzalny,
- § osiągalny,
- § realistyczny,
- § określony w czasie.

Zapisanie celów szczegółowych w formie zadań do realizacji z przypisanym czasem ich wykonania, odpowiedzialnością i budżetem umożliwia spełnienie powyższych warunków. Tak powstaje **plan operacyjny** (harmonogram) do każdego celu szczegółowego, który staje precyzyjnym zapisem (krok po kroku) działań służących osiągnięciu efektu docelowego.

W „Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Mściwojów” cele szczegółowe zostały uporządkowane według hierarchii ważności.

Dla każdej sfery przyjęto kryteria ustalające kolejność celów strategii biorąc pod uwagę:

- § poprawę stanu środowiska,
- § jakość życia,
- § integrację mieszkańców,
- § łatwość w realizacji i zdobyciu środków finansowych,
- § możliwości organizacyjne.

Kolejność celów wynika z przyznanej punktacji przez grupy robocze. Na początku zostały umieszczone cele z najwyższą ilością punktów, a więc pilne do realizacji lub, których realizacja będzie możliwa ze względów finansowych i organizacyjnych.

Środowisko przyrodnicze.

Cel główny: Przyroda i krajobraz bogate i urozmaicone charakterystyczne dla rolnictwa dbającego o stan środowiska naturalnego, stwarzające dobre warunki do życia człowieka i dzikich zwierząt.

Cel szczegółowy 1: Wody powierzchniowe nie są zanieczyszczane na terenie gminy, a także zmniejszone zanieczyszczenie wód wpływających.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Opracowanie koncepcji unieszkodliwiania ścieków w gminie	2004-2005	Wójt		Budżet gminy
2. Opracowanie dokumentacji dla poszczególnych rozwiązań	2004-2010	Wójt		Budżet gminy
3. Budowa kanalizacji i modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków	2004-2015	Wójt		Budżet gminy, WFOŚiGW, środki zewnętrzne
4. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców w dbaniu o czystość wód (szkolenia, ulotki, oznakowanie, programy edukacyjne w szkołach)	Stale od 2004	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z organizacjami pozarządowymi (NGO), szkołami i Wójtem		Budżet gminy, WFOŚiGW, środki zewnętrzne

Cel szczegółowy 2: Poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców dzięki edukacji ekologicznej.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Rozszerzenie działalności Gminnego Centrum Informacji i przygotowanie do prowadzenia edukacji ekologicznej	2004-2006	Wójt przy współpracy z organizacjami pozarządowymi (NGO)		WFOŚiGW, budżet gminy i środki pozabudżetowe, działania organizacji pozarządowych
2. Zorganizowanie ścieżek edukacyjnych (np.: zbiornik, Targoszyn, krajobraz rolniczy)	2005-2006	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO		NGO, środki własne i pomocowe

3. Przygotowanie osób do prowadzenia zajęć edukacyjnych w terenie	2005-2007	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO		Środki pomocowe i NGO
4. Opracowanie i wydanie publikacji dotyczących ochrony środowiska dla mieszkańców gminy i turystów.	Stale	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO		Budżet gminy i środki pomocowe, NGO
5. Prowadzenie zajęć edukacyjnych dla mieszkańców gminy i regionu	Stale	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO		Środki pomocowe wsparte z budżetu gminy i NGO
6. Informacje w prasie lokalnej i mediach regionalnych i krajowych	Stale	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO		Środki własne
7. Programy nauczania w szkołach, kółka zainteresowań	Stale	Dyrektorzy szkół		Środki własne szkół i NGO oraz pomocowe
8. System skutecznego karania za naruszanie przepisów ochrony środowiska	Stale	Wójt		Środki własne

Cel szczegółowy 3: Walory turystyczne i przyrodnicze gminy znane wśród mieszkańców i w regionie.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Inwentaryzacja zasobów przyrodniczych i kulturowych	2005-2006	Wójt		WFOŚiGW, budżet gminy i środki pozabudżetowe , działania organizacji pozarządowych
2. Opracowanie katalogu zabytków i walorów turystyczno-rekreacyjnych gminy	2005-2007	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO i Wójtem		Budżet gminy oraz środki pozabudżetowe i działania NGO
3. Wytyczenie nowych i odnowienie istniejących szlaków turystycznych – a zwłaszcza pieszych, rowerowych, konnych, edukacyjnych	Stale	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO i Wójtem		Budżet gminy i środki zewnętrzne oraz działania organizacji pozarządowych
4. Opracowanie i prowadzenie kampanii	Stale	Gminne Centrum Informacji przy		Budżet gminy i środki

edukacyjno-informacyjno-promocyjnej		współpracy z NGO i Wójtem		zewnętrzne oraz działania organizacji pozarządowych
-------------------------------------	--	---------------------------	--	---

Cel szczegółowy 4: Zwiększona powierzchnia lasów.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Wyznaczenie terenów pod zalesienia	2004-2005	Wójt		Środki własne i zewnętrzne
2. Opracowanie i realizacja programu zwiększenia lesistości gminy z uwzględnieniem wsparcia dla rolników	Stale	Wójt i Rada Gminy		Budżet gminy i środki zewnętrzne a zwłaszcza UE

Cel szczegółowy 5: Odpady są zagospodarowane zgodnie z wymogami Unii Europejskiej.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Przystąpienie do zintegrowanego systemu gospodarki odpadami w regionie	2004-2010	Wójt i Rada Gminy		Budżet Gminy oraz środki zewnętrzne
2. Wdrożenie systemu segregacji odpadów u źródła	2004-2006	Wójt		Budżet gminy
3. Identyfikacja miejsc gdzie brakuje publicznych pojemników na śmieci i ich ustawienie	2005-2006	Wójt z firmą usuwającą odpady		Budżet gminy i przedsiębiorstwa
4. Inwentaryzacja istniejących „dzikich wysypisk”	2005	Wójt		Budżet gminy
5. Edukacja mieszkańców o szkodliwości istnienia „dzikich wysypisk” i prawidłowej gospodarce odpadami	Stale od 2004	Gminne Centrum Informacji przy współpracy szkół, NGO i Wójta		Budżet gminy i środki zewnętrzne oraz działania organizacji pozarządowych
6. Usunięcie „dzikich wysypisk” z rekultywacja terenu	2005 i w miarę powstawania nowych	Wójt		Budżet gminy i środki zewnętrzne

7. Stworzenie systemu monitorowania miejsc gdzie powstają dzikie wysypiska w celu zapobieżenia ich ponownego powstawania	Stale od 2005	Wójt przy współpracy z sołtysami		Budżet gminy
--	---------------	----------------------------------	--	--------------

Cel szczegółowy 6: Zwiększona bioróżnorodność i wzbogacona struktura krajobrazu rolniczego.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Opracowanie charakterystyki krajobrazu gminy	2004-2005	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO i Wójtem		Budżet gminy oraz środki pozabudżetowe i działania NGO
2. Ochrona i odtworzenie krajobrazu (np.: miedze, zadrzewienia przydrożne i śródpolne, ostoje zwierząt,	2005-2015	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO i Wójtem		Środki pozabudżetowe zwłaszcza UE wspierane z budżetu gminy i działania NGO
3. Prowadzenie działań w celu ochrony i przywrócenia stanu zwierząt związanych z krajobrazem rolniczym (zwłaszcza takich jak ptaki szczególnie kuropatwy, zające, płazy i owady)	2004-2014	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO i Wójtem		Środki pozabudżetowe zwłaszcza UE wspierane z budżetu gminy i działania NGO

Cel szczegółowy 7: Najcenniejsze elementy przyrody i krajobrazu są chronione.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Wspieranie działań związanych z czynną ochroną przyrody i krajobrazu	Stale	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO i Wójtem		Środki pozabudżetowe zwłaszcza UE wspierane z budżetu gminy i działania NGO
2. Podjęcie działań w celu objęcia ochroną najcenniejszych obszarów gminy <ul style="list-style-type: none"> • użytki ekologiczne • pomniki przyrody • społeczne ostoje przyrody 	2005-2010	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO i Wójtem i Radą Gminy		Budżet gminy i środki zewnętrzne oraz działania organizacji pozarządowych
3. Rekonstrukcja założeń parkowych wokół pałaców w Snowidzy, Targoszynie, Drzymałowicach, Godziszowej, Mściwojowie	2004-2015	Wójt przy współpracy z konserwatorem zabytków		Środki pozabudżetowe zwłaszcza UE wspierane z budżetu gminy i działania NGO
4. Ograniczenie wycinki drzew	Stale	Wójt		Środki własne
5. Zrównoważone użytkowanie rybactwa w zbiorniku i rzek	Stale	Wójt przy współpracy z wędkarzami		Środki pozabudżetowe w tym wędkarzy wspierane przez gminę
6. Tworzenie dobrych warunków bytowych dla drobnej zwierzyny w tym łownej	Stale	Wójt przy współpracy z myśliwymi		Środki pozabudżetowe w tym myśliwych
7. Dążenie do wprowadzenia programów rolnośrodowiskowych na tereni gminy	2006-2007	Wójt i Rada Gminy		Budżet Gminy oraz środki zewnętrzne

Cel szczegółowy 8: Wykorzystanie ekologicznych źródeł energii.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Opracowanie gminnego programu oszczędzania energii i wykorzystania energii odnawialnych (np.: geotermalnej,	2005-2006	Wójt		Budżet gminy

biomasy, słonecznej i wiatrowej oraz wodnej)				
2. Budowa kotłowni na biomasę i wykorzystanie innych źródeł odnawialnej energii	2004-2015	Wójt		Budżet gminy, WFOŚiGW, środki zewnętrzne, inwestorzy niepubliczni
3. Wyznaczenie terenów nadających się pod plantacje upraw energetycznych	2004-2005	Wójt przy współpracy z ośrodkami doradztwa rolniczego i organizacjami ekologicznymi		Środki własne wspierane działaniami doradztwa i NGO

Gospodarka.

Cel główny: Przedsiębiorcy wspierają swoje działania o walory naturalne gminy, a ich działalność pozwala żyć dostatnio mieszkańcom.

Cel szczegółowy 1: Mieszkańcy aktywnie włączają się do działań prowadzonych przez gminę.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Wzmocnienie działalności Gminnego Centrum Informacji o zakres związany z aktywizacją zawodową i przedsiębiorczością	2004-2006	Wójt		Budżet gminy
2. Szkolenia z zakresu: produkcji rolnej a także związanej z obszarami wiejskimi, marketingu, zbytu produktów rolnych	Stale	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO i Wójtem		Środki zewnętrzne wspierane przez budżet Gminy, Urząd Pracy, działalność NGO
3. Szkolenia i spotkania z mieszkańcami i przedsiębiorcami z zakresu pozyskiwania środków z źródeł zewnętrznych, zwłaszcza z programów i działań Unii Europejskiej	Stale	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO i Wójtem		Środki zewnętrzne wspierane przez budżet Gminy, Urząd Pracy, działalność NGO

Cel szczegółowy 2: Mieszkańcy mają kwalifikacje dostosowane do rynku pracy.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Aktywizacja osób bezrobotnych poprzez specjalistyczne szkolenia (np. obsługa komputera, usamodzielnienie w pisaniu wniosków i pism)	Stale	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z NGO i Wójtem		Środki zewnętrzne wspierane przez budżet Gminy, Urząd Pracy, działalność NGO

2. Opracowanie systemu informowania mieszkańców o ofertach pracy i jego wdrożenie	2005- 2015	Gminne Centrum Informacji		Środki własne i zewnętrzne
3. Współpraca ze szkołami w celu dobrego przygotowania absolwentów do zatrudnienia.	Stale	Gminne Centrum Informacji		Środki własne i zewnętrzne
4. Monitorowanie rynku pracy – dostosowanie cyklu szkoleń do jego potrzeb	Stale	Gminne Centrum Informacji		Środki własne i zewnętrzne

Cel szczegółowy 3: Nowopowstające i rozwijające się podmioty gospodarcze są wspierane zwłaszcza te które zwiększają ilość miejsc pracy.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Preferencje dla własnych podmiotów gospodarczych w zakresie możliwym w ramach aktualnie obowiązującego prawa.	Stale	Wójt i Rada Gminy		Budżet gminy
2. Przygotowanie pakietu działań wspierającego rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy	2004-2005 i stale	Wójt i Rada Gminy		Budżet gminy
3. Przygotowanie prawne i dokumentacyjne gruntów ułatwiające inwestowanie oraz prowadzenie działalności gospodarczej	2004-2006	Wójt		Budżet Gminy
4. Promocja na rynku lokalnym i regionalnym przedsiębiorczości z gminy	Stale	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z Wójtem		Środki zewnętrzne wspierane przez budżet Gminy, Urząd Pracy, działalność NGO

Cel szczegółowy 4: Obszary wiejskie rozwijają się wielofunkcyjnie z wykorzystaniem zbiornika „Mściwojów” do rozwoju turystyki, rekreacji i edukacji ekologicznej.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Podjęcie działań związanych z budową infrastruktury służącej rozwojowi turystyki (np.: ścieżki, łowisko)	2004-2010	Wójt		Budżet gminy i środki zewnętrzne
2. Przygotowanie programu działania na rzecz zróżnicowania źródeł dochodów dla gospodarstw (np.: agroturystyka, uprawa winorośli i sadownictwo, rekreacja, produkcja żywności ekologicznej, usługi rolnicze i przetwórstwo, rzemiosło) i jego wdrażanie	2004-2005 i stale	Wójt przy współpracy z ODR, ANR, organizacjami gospodarczymi i pozarządowymi		Budżet gminy i środki pozabudżetowe zdobywane we współpracy z organizacjami pozarządowymi
3. Przygotowanie aktywnych lokalnych grup we wsiach mogących realizować programy rozwoju, odnowy wsi, realizacja takich programów.	2004-2006 i stale	Wójt przy współpracy z uczelniami, ośrodkami naukowymi, organizacjami gospodarczymi i pozarządowymi		Budżet gminy i środki pozabudżetowe zwłaszcza UE, współpraca z organizacjami pozarządowymi
4. Opracowanie programu zagospodarowania zbiornika „Mściwojów” wraz z jego otoczeniem, wykorzystanie terenu do rozwoju wielofunkcyjnego obszarów wiejskich. Wdrażanie programu	2004-2006 i stale	Wójt przy współpracy z uczelniami, ośrodkami naukowymi, organizacjami gospodarczymi i pozarządowymi		Budżet gminy i środki pozabudżetowe zwłaszcza UE, współpraca z organizacjami pozarządowymi
5. Wspieranie gospodarstw rodzinnych i ekologicznych jako istotnych miejsc pracy	Stale	Wójt przy współpracy z ODR, ANR, organizacjami pozarządowymi		Środki pozabudżetowe, program rolnośrodowiskowy wspierane z budżetu gminy

Cel szczegółowy 5: Infrastruktura na terenie gminy sprzyja przedsiębiorczości.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Remont i modernizacja dróg, zwłaszcza wokół zbiornika Mściwojów	Stale	Wójt przy wsparciu radnych powiatu		Budżet Gminy i Powiatu, środki pozabudżetowe
2. Szereg działań - realizacja w innych celach				

Cel szczegółowy 6: Oferowane usługi i produkcja w szczególności w turystyce, rekreacji i przetwórstwie rolno-spożywczym zaspakajają potrzeby rozwojowe gminy.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Opracowanie programu rozwoju małej przedsiębiorczości i usług w gminie i jego realizacja	2004-2006 i stale	Gminne Centrum Informacji przy współpracy z Wójtem		Środki zewnętrzne wspierane przez budżet Gminy, Urząd Pracy, działalność NGO

Spoleczeństwo.

Cel główny: Gmina wspólnie z aktywnymi i świadomymi mieszkańcami rozwiązuje gminne problemy.

Cel szczegółowy 1: Zwiększona świadomość i aktywność społeczeństwa (ekologiczna, gospodarcza, społeczna i obywatelska) która, między innymi, eliminuje złe nawyki i przyzwyczajenia.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Ustalenie zasad współpracy i wspierania organizacji pozarządowych działających na terenie gminy (np.: KGW, LZS, OSP, Stowarzyszenie)	2004 aktualizacja co roku	Wójt		Budżet gminy
2. Aktywne wspieranie organizacyjne, merytoryczne i finansowe aktywności grup mieszkańców i organizacji pozarządowych	Stale	Wójt poprzez Gminne Centrum Informacji		Budżet i środki pozabudżetowe
3. Uwzględnienie tematyki w nauczaniu w szkołach.	Stale	Dyrektorzy szkół		Środki własne
4. Tworzenie kół zainteresowań przy szkołach	Stale	Dyrektorzy szkół		Środki własne i pozabudżetowe
5. Analiza funkcjonowania oświaty w celu usprawnienia funkcjonowania szkół	2004-2005	Wójt		Budżet gminy
6. Wspieranie i inicjowanie aktywności kulturalnej, sportowej i społecznej w gminie (plenery, imprezy masowe, zespoły, grupy)	Stale	Wójt przy współpracy z Gminnym Centrum Informacji i organizacjami pozarządowymi		Budżet i środki pozabudżetowe
7. Organizacja warsztatów i szkoleń podnoszących świadomość i aktywność społeczeństwa	Stale	Wójt przy współpracy z Gminnym Centrum Informacji i organizacjami pozarządowymi		Budżet i środki pozabudżetowe

Cel szczegółowy 2: Mieszkańcy spędzają więcej czasu z rodziną, a zwłaszcza z dziećmi.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Organizowanie imprez w których biorą udział całe rodziny (np.: festyny, turnieje, itp.)	Stale	Wójt przy współpracy z Gminnym Centrum Informacji i organizacjami pozarządowymi, parafiami		Budżet i środki pozabudżetowe, organizacje pozarządowe, dochody z akcji
2. Organizowanie okazjonalnych występów (jasełka, Dzień Matki, Dzień Babci). Oraz aukcji prac kół zainteresowań	Stale	Wójt przy współpracy z Gminnym Centrum Informacji i organizacjami pozarządowymi		Budżet i środki pozabudżetowe, organizacje pozarządowe, dochody z aukcji
3. Aukcje prac kół zainteresowań	Stale	Dyrektorzy szkół przy współpracy z Gminnym Centrum Informacji i organizacjami pozarządowymi		Budżet i środki pozabudżetowe, organizacje pozarządowe

Cel szczegółowy 3: Otwartość na sprawy społeczne i aktywne wspieranie inicjatyw poprawiających jakość życia mieszkańców.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Organizowanie imprez akcji społecznych np.: sprzątanie świata, naprawa dróg i mienia społecznego	Stale	Wójt przy współpracy z Gminnym Centrum Informacji i organizacjami pozarządowymi		Budżet i środki pozabudżetowe, organizacje pozarządowe

Cel szczegółowy 4: Mieszkańcy i turyści czują się bezpiecznie.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Dobre oświetlenie istotnych dla bezpieczeństwa miejsc w gminie	2004-2006	Wójt		Budżet gminy i środki pozabudżetowe
2. Organizowanie spotkań policji ze społeczeństwem – możliwe zagrożenia, jak przed nimi się bronić i prewencja, organizacja współpracy mieszkańców z Policją	Od 2004 stale przynajmniej raz w roku	Wójt przy współpracy Komendanta Powiatowego Policji (KPP) i sołtysów		Budżet gminy i zaangażowanie Starostwa Powiatowego i KPP
3. Budowa chodników i naprawa dróg poprawiająca bezpieczeństwo na drogach	2004-2015	Wójt przy wsparciu radnych powiatu		Budżet Gminy i Powiatu, środki pozabudżetowe
4. Tworzenie samopomocy sąsiedzkiej zwiększającej bezpieczeństwo	2004-2006 działanie stałe	Sołtysi przy wsparciu Wójta i policji		Budżet gminy i zaangażowanie KPP
5. Wpieranie rozwoju Ochotniczych Straży Pożarnych i pomoc w doposażeniu w niezbędny sprzęt.	Stale	Wójt przy współpracy radnych powiatu i Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej (PSP)		Budżet gminy i zaangażowanie Starostwa Powiatowego i PSP

Cel szczegółowy 5: Młodzi, wykształceni i cenny dla gminy ludzie działają na rzecz rozwoju gminy.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Wspieranie budownictwa jednorodzinnego	Stale	Wójt i Rada Gminy		Budżet Gminy i środki pozabudżetowe
2. Usprawnienie lokalnej komunikacji z pobliskimi miastami	Analiza 2004-2005 Realizacja stale	Wójt gminy wspólnie z PUP i pracodawcami		Środki budżetowe, pracodawców i firm komunikacyjnych, a także pozabudżetowe
3. Tworzenie dobrych warunków do zaspakajania ambicji młodych ludzi (np.:	Opracowanie zasad 2004-	Wójt gminy i Rada Gminy		Budżet gminy i środki PUP, oraz pozabudżetowe

kulturowych, społecznych, socjalnych, zawodowych)	2006 realizacja stale			a zwłaszcza UE
---	--------------------------	--	--	----------------

Cel szczegółowy 6: Bogata oferta spędzania wolnego czasu.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Preferencje dla podmiotów organizujących i inwestujących w przedsięwzięcia związane z spędzaniem wolnego czasu.	2005-2015 aktualizacja co roku	Wójt Gminy		Budżet gminy
2. Wspieranie stowarzyszeń sportowych, kulturalnych i turystycznych aktywnych na terenie gminy.	Stale	Gminne Centrum Informacji przy współpracy Wójta i innych organizacji pozarządowych		Budżet i środki pozabudżetowe, organizacje pozarządowe
3. Organizowanie wspólnie z specjalistycznymi stowarzyszeniami imprez kwalifikowanych (spływy kajakowe i żegluga, rajdy rowerowe, zawody wędkarskie, obserwacje ptaków, plenery fotograficzne, malarskie itp.).	Stale	Wójt, Gminne Centrum Informacji przy współpracy organizacji pozarządowych		Budżet i środki pozabudżetowe, organizacje pozarządowe
4. Cykliczne organizowanie imprez masowych na terenie gminy.	Stale	Wójt, Gminne Centrum Informacji przy współpracy organizacji pozarządowych		Budżet i środki pozabudżetowe, organizacje pozarządowe
5. Opracowanie wspólnie z radami sołeckimi metod i zasad aktywizacji ludności w sołectwach w oparciu o istniejące w nich zasoby (świetlice wiejskie, boiska itp.).	Opracowanie 2004-2005 realizacja stała	Wójt wspólnie z Radami Sołeckimi		Budżet gminy i środki zewnętrzne

Cel szczegółowy 7: Patologie społeczne nie stanowią istotnego problemu.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Prowadzenie akcji w szkołach uświadamiających szkodliwość alkoholu, narkotyków i palenia papierosów i innych używek	Stale	Dyrektorzy szkół		Środki własne
2. Organizowanie i wspieranie wypoczynku dla dzieci i młodzieży z rodzin patologicznych.	Co roku w okresie wakacji i ferii	Wójt współdziałając z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych		Budżet gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i środki zewnętrzne
3. Współpraca z organizacjami pomagającymi dzieciom i dorosłym znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.	Stale	Wójt i organizacje pozarządowe		Budżet gminy i środki pozabudżetowe
4. Analiza problemu i pomocy w wychodzeniu z bezrobocia, bezradności i uzależnień.	Stale	Wójt współdziałając z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych		Budżet gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i środki zewnętrzne

Zarządzanie.

Cel główny: Władze Gminy wspierane przez aktywnych mieszkańców sprawnie i skutecznie zarządzają gminą.

Cel szczegółowy 1: Gmina jest zarządzana z wykorzystaniem długoterminowego planu rozwoju , opartego na dialogu społecznym.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego gminy	2004-2005	Wójt		Budżet gminy
2. Przeprowadzenie konsultacji społecznych w trakcie planowania przestrzennego	2004-2005	Wójt i Rada Gminy wspólnie z sołtysami		Budżet gminy
3. Opracowanie i przyjęcie strategii zrównoważonego rozwoju gminy.	2004	Wójt i Rada Gminy		Budżet gminy
4. Cykliczna otwarta debata nad strategią i jej aktualizacja z udziałem wszystkich zainteresowanych	Co dwa lata	Wójt i Rada Gminy wspólnie z sołtysami		Budżet gminy
5. Utworzenie lokalnej grupy społecznej wspierającej realizację strategii rozwoju gminy (analiza możliwości realizacji działań strategii przez różne podmioty, inicjowanie aktywności pozabudżetowej itp.)	2004-2005	Wójt i Rada Gminy wspólnie z sołtysami i Gminnym Centrum Informacji		Budżet gminy
6. Otwarte spotkania władz gminy z mieszkańcami z udziałem lokalnych polityków i liderów.	Stale nie rzadziej niż dwa razy w roku	Wójt i Rada Gminy i Gminnym Centrum Informacji		Budżet gminy
7. Edukacja mieszkańców z udziałem radnych i pracowników Urzędu o zasadach funkcjonowania samorządu gminnego.	Stale	Wójt i Rada Gminy i Gminnym Centrum Informacji		Budżet gminy

8. Bieżące informacje o pracach Rady i Urzędu w publikacjach i mediach	Stale	Wójt i Rada Gminy, we współpracy z Gminnym Centrum Informacji		Budżet gminy
9. Aktualizacja strony internetowej o gminie z możliwością zamieszczania informacji przez mieszkańców.	Stale	Wójt przy współpracy z Gminnym Centrum Informacji		Budżet gminy i środki pozabudżetowe
10. Współpraca z partiami politycznymi i organizacjami społecznymi.	Stale	Wójt wspólnie z liderami partii politycznych i organizacji pozarządowych		Budżet Gminy

Cel szczegółowy 2: Dobrze przygotowane oferty i tereny dla inwestorów.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Przygotowanie terenów pod inwestycje szczególnie dla usług i przetwórstwa rolno-spożywczego, czystych technologii, turystyki i rekreacji	2004-2010	Wójt i Rada Gminy		Budżet gminy wspierany środkami pozabudżetowymi
2. Opracowanie koncepcji zagospodarowania terenów posiadających walory turystyczne – zbiornik, parki	2004-2006	Wójt		Budżet gminy wsparty środkami pozabudżetowymi
3. Przygotowanie pakietu inwestycyjnego (ułatwienia administracyjne i finansowe)	2004-2005	Wójt		Budżet gminy

Cel szczegółowy 3: Walory turystyczne gminy są należycie wykorzystane.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
Realizowany w innych celach				

Cel szczegółowy 4: Dobra i przynosząca wzajemne korzyści współpraca gminy z zakładami pracy, innymi podmiotami, sąsiednimi samorządami i powiatem.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
Realizowany w innych celach				

Cel szczegółowy 5: Społeczeństwo aktywne i nie obojętne na problemy gminne.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
Realizowany w innych celach				

Cel szczegółowy 6: Dobra sytuacja finansowa gminy zaspokajająca większość potrzeb mieszkańców.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Analiza możliwości poprawy finansów gminy w celu zaspokojenie potrzeb mieszkańców działaniami pozabudżetowymi	2004-2005	Wójt		Budżet gminy
2. Przystosowanie budżetu gminy do korzystania ze środków Unii Europejskiej	2004-2005	Wójt i Rada Gminy		Budżet gminy
3. Szkolenia dla urzędników, lokalnych liderów z metod pozyskiwania środków pozabudżetowych	Stale co najmniej raz na rok	Gminne Centrum Informacji		Budżet gminy i środki pozabudżetowe
4. Aktywna, partnerska współpraca z innymi samorządami, organizacjami pozarządowymi w realizacji projektów i inwestycji wspierających rozwój gminy	Stale	Wójt i Rada Gminy		Budżet gminy wspierany środkami pozabudżetowymi
5. Wydzielenie w budżecie gminy środków na udział własny niezbędnych do realizacji projektów własnych gminy i organizacji pozarządowych.	Co roku przy ustalaniu budżetu	Wójt i Rada Gminy		Budżet gminy wspierany środkami pozabudżetowymi

Cel szczegółowy 7: Gmina wspierana przez władze i instytucje powiatu i województwa.

Działania/ zadania	Harmonogram/ lata	Odpowiedzialność	Orientacyjne koszty	Źródła finansowania
1	2	3	4	5
1. Ścisła współpraca władz gminnych z innymi samorządami i instytucjami istotnymi dla gminy	Stale	Wójt i Rada Gminy		Budżet gminy
2. Nawiązanie partnerskich stosunków z gminami ościennymi, przedsiębiorstwami i instytucjami dla osiągnięcia wzajemnych korzyści	2004-2005	Wójt i Rada Gminy przy współpracy z organizacjami pozarządowymi		Budżet gminy wspierany środkami pozabudżetowymi
3. Organizowanie w gminie imprez o charakterze regionalnym	Stale	Wójt i Rada Gminy przy współpracy z organizacjami pozarządowymi		Budżet gminy wspierany środkami pozabudżetowymi